

Perustelut Pesosen vastaesitykseen:

Kunnalla on jätelain (646/201 1) mukainen velvollisuus järjestää asumisesta syntyvän ja siihen rinnastettavan yhdyskuntajätteen, mukaan lukien sako- ja umpikaivolietteen, jätehuolto. Jätelain 36 S:n mukaan kunnan on järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, jollei lain 37 tai 41 S:stä muuta johdu.

Kunnalla on jätelain mukaan mahdollisuus päättää jätehuollon järjestystavasta, mikäli jätelain 37 S:n I momentissa säädetyt vaatimukset täyttyvät. Edellä tarkoitetun lain kohdan mukaan kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijanjärjestämä jätteenkuljetus), jos:

1) tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin;

2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; ja 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä. Jos kunta päättää mahdollistaa kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen, on sen seurattava ja valvottava päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttämistä sekä tarvittaessa käsitellä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset

1)

Kuljetuspalvelujen kattavuutta arvioidaan yksiselitteisesti sillä perusteella, onko kiinteistöltä tarpeen vaatiessa järjestettävissä jätteenkuljetus jätelain 34 S:n 1 momentin I kohdassa säädetyksi. Lain mukaan kunnan on jätehuollon järjestämisessä huolehdittava siitä, että käytettävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus. Kunta voi jätelain 35 S:n 4 momentin mukaisesti kuitenkin päättää, että kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveysyistä pidettävä tarpeellisenä. Kuljetuspalvelujen luotettavuudella tarkoitetaan jätteenkuljetuspalvelun ongelmattomaa saatavuutta.

Kuljetuspalvelujen ehtojen kohtuullisuudella ja syrjimättömyydellä tarkoitetaan lain esitöiden mukaan muun ohella sitä, ettei eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai alueita aseteta esimerkiksi palvelun hinnoittelussa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Ehtojen kohtuullisuus ja syrjimättömyys käsittää jätelain esitöiden mukaan myös sen, ettei kiinteistön haltijoita perusteettomasti aseteta hinnoittelussa toisistaan poikkeavaan asemaan. Kuljetusmatkan käyttäminen hinnoitteluperusteena ei kuitenkaan ole katsottu olevan jätelain vastaista taikka syrjivää kohtelua palvelun hinnan määrittämisessä.

2)

Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta voidaan jatkaa, jos se edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle taikka ympäristölle. Korkein hallinto-oikeus on lukuisissa ratkaisuisaan viitannut Kuntaliiton yleiskirjeeseen 5/80/2013, jonka mukaan edellytyksen täyttymisen arvioinnissa huomiota on kiinnitettävä ainakin seuraaviin seikkoihin:

- Viranomaisten käytännön mahdollisuudet seurata ja valvoa jäteastioiden tyhjennyksiä ja jätteenkuljetusta

Eri järjestelmien vaikutukset kunnan jätelaitoksen käsittelyjärjestelmään ja sen kehittämiseen

- Jätehuollon määräysten noudattaminen
- Tyhjennysten toimivuus, roskaantumistapaukset

Kuljetusten aiheuttama liikenne ja päästöt eri järjestelmissä

- Muut erot järjestelmien päästöissä ja ympäristövaikutuksissa

Lausunto ympäristönsuojelu- ja terveystieteiden viranomaisilta

3)

Jotta kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus olisi lain mukaista, on jätteenkuljetuksen vaikutukset arvioitava kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan. Jätelain esitöiden mukaisia arvioitavia seikkoja tällöin ovat muun muassa vaikutukset eri toimijoiden jätehuoltokustannuksiin sekä työmäärään. Kokonaisarviossa kunnalla on mahdollisuus painottaa niitä tekijöitä, joita se pitää alueellisesti tärkeinä näkökohtina. Kuntaliiton yleiskirjeen 5/80/2013 mukaan edellytysten täyttymisen arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin:

- Kiinteistöt, joilta syntyy jätettä: Kiinteistöjen määrä ja syntyvän jätteen määrä. Järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittyneiden kiinteistöjen määrä.

Kunnan käsittelyjärjestelmään kuuluvien vastaanottoaikojen vastaanottaman jätteen määrä ja muualle viedyn jätteen määrä.

Jäteastioiden tyhjennysvälit, noudatetaanko jätehuoltomääräyksiä?

Toimivat yritykset ja kuljetusten merkitys niiden toiminnassa (yritysten elinkelpoisuus, mahdollisuudet investoida).

Mahdollinen eri kokoluokan uusien yritysten syntyminen sekä yritysten poistuminen keskitetyn kilpailutuksen myötä.

Työllistävä vaikutus

Aikaisempien selvitysten perusteella kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta puoltavat seikat:

- Kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetus on edistänyt jätehuollon yleistä toimivuutta alueella luoden mm. kilpailua, parempia ja monipuolisempia palveluita, asiakastyytyväisyyttä ja se on kehittänyt samalla myös yrittäjien omaehtoista innovatiivisuutta.
- Käytössä ollut järjestelmä on jo tähänkin saakka taannut jätehuollon alueellisen kehittymisen eikä se ole aiheuttanut vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Yritykset ovat noudattaneet annettuja säädöksiä ja määräyksiä. Kunnan järjestämä jätteen kuljetus ei ole osoittanut parempaa toimivuutta niissä kunnissa, joissa se on ollut käytössä.

Kiinteistön haltijan järjestämänä jätteen kuljetus antaa kotitalouksille oikeuden valita ja kilpailuttaa kuljetuspalvelut tarpeidensa mukaisesti, se takaa yritysten toimivuudelle paremmat ennustettavimmat edellytykset, eikä järjestelmä heikennä viranomaisten toimintamahdollisuuksia.

- Kaikki alueen viisi kuntaa ja kaupunkia tukevat lausunnossaan nykyisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteen kuljetuksen jatkumista.

- Kunnan järjestämässä jätteen kuljetuksessa jätehuoltoyhtiön mahdollinen kilpailutus supistaisi tarjontaa alueella, jolloin kattavuus ja luotettavuus kärsi. Kilpailun katoaminen alueelta myös nostaisi hintoja.

Kiinteistön haltijan järjestelmässä jätteenkuljetuksessa ei tule kerralla isoja asiakkaiden vaihdoksia kuljetusyritykselle, joista aina seuraa suuri ongelma kuljetusten toimivuuden kannalta.

- Se tuottaa ongelmia kriisitilanteiden hoidossa, kuten esimerkiksi jätevedenpuhdistamon ja jätevesiputkiston ongelmatilanteissa, tulvissa sekä suurten tapahtumien yhteydessä.

Tyhjennys saattaa jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa tulla epäsovivana aikana, esimerkiksi talvella. On tarpeen tunnistaa, että pakkasilla tyhjäty säiliö saattaa jäätyä ja se menettää toimintakuntonsa.

Lietteiden tyhjennyksessä maksetaan vain todellisesta tilauksesta. Jos asiakas ei jätehuoltoyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa voi ottaa vastaan tyhjennystä esitettynä aikana, asiakas joutuu maksamaan hukkanoutomaksun. Tällaisia tilanteita sattuu, jos mökin portti on jäänyt vahingossa kiinni, tie auraa matta tai kaivot kaivamatta esiin lumesta.

- Lietteiden kuljetuksessa tärkeä tyhjennyspäivystys toimii 24 tuntia/vrk. Jätehuoltoyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa toimii vain normaali asiakaspalvelu, yleensä ma-pe klo 8 - 16. Erityisesti umpikaivojen tyhjennys tulee tapahtua hyvin nopeasti säiliön hälytysjärjestelmän hälytyksen jälkeen. Jos tyhjennystä ei saada nopeasti, järjestelmä tukkeutuu ja jätettä purkautuu huoneistoon tai pahimmassa tapauksessa valuu ympäristöön. Nopea tyhjennys voidaan turvata vain yritysten ympärivuorokautisella hälytyspalvelulla. Umpisäiliöiden tyhjennykseen ei sovi muutenkaan jätehuoltoyhtiöiden käyttämä määräaikainen tyhjennysrytmi, vaan ne täyttyvät hyvin epäsäännöllisesti.

Työntekijöiden ja yritysten verotulot vahvistavat alueen taloutta. Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa paikkakunnan yritykset ja kuljettajat menettävät usein työpaikkansa. Jos urakan voittaa jokin alueen ulkopuolinen yritys, niin autot tulevat silloin isolta keskusvarikoita, ei omalta paikkakunnalta.

- Jos jokin yritys häviää kilpailutuksessa, siltä kielletään yritystoiminnan harjoittaminen ko. alueella. Mikään yritys ei voi odottaa 1-3 vuotta seuraavaa kilpailutusta jäteautot toimettomana odottaen.

Kuljettajien työsuhteet muuttuvat jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa pätkätöiksi, mikä vaikeuttaa ammattitaitoisen ja kokeneen työvoiman saatavuutta.

- Viranomaisvalvonnan osalta jäte laki turvaa samanlaisen valvonnan kuljetusjärjestelmästä riippumatta.